

COLUMN

DE ENERGIETRANSITIE: GAAN WE HET HALEN?

Wat gaat mis? Het oliegebruik wereldwijd was nog nooit zo hoog en vrijwel al onze auto's, vrachtwagens en vliegtuigen draaien op fossiele brandstoffen.

En onze bewustwording? De wereldvoetbalbond FIFA besloot onlangs het WK in 2030 te organiseren in Zuid-Amerika, Afrika én Europa. Shell maakt volop reclame met *Samen werken we aan een schonere toekomst* en ontslaat even makkelijk een paar honderd medewerkers duurzame energie. Want geld verdienen is toch nog net iets belangrijker.

Onderwijl gaat de opwarming van de aarde verder. Verre landen zuchten onder hitte records, bosbranden, stormen en overstromingen. En in Nederland is in vijf jaar tijd het aantal wijnproducenten met ruim 40 procent gestegen. In mijn jeugd dacht je bij wijn aan Zuid-Frankrijk, nu zijn er wijnboeren in Groningen, Friesland en Drenthe. Ik merk het zelfs thuis: dit jaar ging de verwarming een maand later aan dan vorig jaar.

Maar er is ook goed nieuws. Overheid, bedrijfsleven en burgers zijn inmiddels doordrongen van de noodzaak van de energietransitie. Er wordt ook hard aan gewerkt. Tussen 2015 en 2020, het laatste jaar waarvoor het CBS gegevens heeft, verdubbelde het vermogen voor windenergie, zonnestroom verzesvoudigde. Warmtepompen waren tot voor kort iets exotisch, in 2021 stonden er meer dan 1 miljoen in Nederland en sinds 2018 zijn nieuwe huizen gasloos.

In 2015 reden er ruim 7000 elektrische auto's in Nederland, in 2021 174.000. Het aantal laadpunten voor elektrische auto's verdrievoudigde tussen 2017 en 2022. Op grotere schaal is de Gasunie bezig het gasnetwerk geschikt te maken voor waterstof. En tot slot is het ook vooruitgang als zelfs de marketingafdeling van Shell al inziet dat de toekomst aan duurzame energie is!

Midden in een transitie oogt verandering als chaos. Zo ook nu. De capaciteit van ons stroomnet is onvoldoende, er zijn tekorten aan apparatuur en menskracht, elektrische auto's zijn veel te duur en elektrische boren bij bouwprojecten om de CO2-uitstoot te verminderen worden aangedreven door dieselgeneratoren. Zo'n chaotische situatie vinden veel ondernemers risicovol, maar biedt ook kansen voor wie visie en moed heeft. Langs de zijlijn blijven staan is risicovol. Veel gerenommeerde koetsenbouwers zijn nooit autoproducent geworden.

Het is een van de paradoxen van innovatie. Iedereen vindt innovatie prachtig, sexy en aantrekkelijk. Elk bedrijf omschrijft zichzelf als vernieuwend en streeft naar verbetering. Totdat puntje bij paaltje komt. Dan is innovatie nogal eens lastig, veel gedoe en prijzig. En daarbij heb je ook geen zekerheid dat het goed komt.

En dus meldt Shell dat de toekomst aan schone energie is, maar nu nog even niet. De voorzitter van een brancheorganisatie voor transportbedrijven pleitte

onlangs in deze krant hartstochtelijk tegen elektriciteit en waterstof, want veel te duur. En vanwege hun omvangrijke auto-industrie blokkeerde Duitsland bijna het Europese voorstel voor het verbieden van verbrandingsmotoren in auto's vanaf 2035.

Transities verlopen niet vloeiend maar schoksgewijs, met gevestigde machten die hun best doen de verandering tegen te houden. En dat lukt soms heel aardig, tot het omslagpunt. Dan is er geen houden meer aan. Het verloop wordt ook niet alleen door technologische factoren bepaald. Er is ook een grote rol voor politieke factoren (zie de Duitse auto-industrie), sociale (hebben jouw burens al zonnepanelen?) en economische (oliemaatschappijen zullen alles doen om tot de laatste drup winst te maken).

Dus, gaan we het halen, die energietransitie? Het is noodzakelijk dat de druk op de ketel blijft, evenals veel aandacht voor knelpunten en negatieve klimaateffecten. Maar laten we ook niet vergeten hoeveel al is bereikt. De moeilijkste fase bij systeemtransities is de startfase, als de technologie zich nog niet heeft bewezen en we ons nauwelijks een andere werkelijkheid kunnen voorstellen. Die fase hebben we achter de rug. Ik las dat in het duurdere segment elektrische auto's al goedkoper zijn dan brandstofauto's. Het omslagpunt kon weleens dichterbij liggen dan velen denken.

EELKO HUIZINGH

Dr. Eelko Huizingh werkt bij de vakgroep Innovatiemanagement & Strategie van de Rijksuniversiteit Groningen en is auteur van het boek *Innovatiemanagement*.

